

Täysistunto

Torstai 11.6.2020 klo 16.00—18.32

12. Hallituksen esitys eduskunnalle Kansainvälisen rokoteinstituutin perustamisesta tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 100/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.28 Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Covid-19-rokotteen kehitystyötä tehdään aktiivisesti sekä kansainvälisesti että myöskin Suomessa. Rokotteen kehittäminen edellyttää korkeatasoista tutkimusta ja sen resursointia. Tavanomaisesti prosessi kestää useita vuosia, ja myös uuden koronarokotteen saamisen oletetaan kestävän vähintään vuoden, vaikka sen kehitystyötä pyritään kaikin keinoin nopeuttamaan. Samalla tehdään covid-19:ään liittyvää lääkeaihioiden tutkimusta, ja covid-19-hoitoihin liittyen tutkitaan esimerkiksi lääkehoidon tehon arviointiin tarkoitettuja ennustealgoritmeja ja farmaseuttista teknologiaa.

Kansainvälisen rokotekehitysyhteistyön lisäksi tarvitaan resursseja vahvistamaan kotimaista koronarokotekehitystä, rokotetutkimuksen tasoa ja kansallista osaamista, jotta Suomi pysyy mukana kansainvälisessä kilpailussa ja parhaimmillaan varmistaa rokotteen saatavuuden myös kotimaiseen käyttöön. Tavoitteena on, että Suomella on kansallista, korkeatasoista rokotetutkimusta ja -kehittämistyötä viruksen myöhempiä aaltoja vastaan. Suomessa kehitetään jo ainakin kahdella eri periaatteella toimivaa koronavirusrokotetta. Uuden koronavirusrokotteen turvallisuuteen, immuunisuojaan ja vaikuttavuuteen tähtääviä tutkimuksia tulee tehdä riippumatta siitä, tuleeko käyttöön kotimaista alkuperää oleva vai muualla maailmassa kehitetty rokote. Tutkimusta rahoitetaan julkisella ja yksityisellä rahoituksella.

Koska kyseessä on uusi virus, jolle väestöllä ei ole immunitettia, tarvitaan rokote pandemian pysäyttämiseksi. On tärkeää, että rokotteet määritellään yleishyödyllisiksi terveyshyödykkeiksi ja niiden saatavuus varmistetaan kaikkialla maailmassa. Tämä edellyttää laajaa yhteistyötä, jossa Suomen on syytä olla mukana. Kansainvälinen rokoteinstituutti on vuonna 1997 YK:n kehitysohjelman aloitteesta perustettu kansainvälinen järjestö rokotetutkimuksen ja -kehityksen edistämiseksi. IVI tekee kansainvälistä yhteistyötä rokotetutkimuksessa, tuotekehityksessä ja kapasiteetin vahvistamisessa. Instituutti on parhaillaan käynnistämässä covid-19-taudilta suojaavan rokotteen kehitystyötä. Suomi on aiemmin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2020 vp

vaihtanut IVIn kanssa tietoa ja tehnyt yhteistyötä kansainvälisten terveysturvaohjelmien kautta, mutta jäsenenä Suomella on kuitenkin paremmat mahdollisuudet vaikuttaa pitkäjänteisessä ja strategisessa rokotetutkimuksessa ja -kehityksessä. — Kiitos.

17.31 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Kansainvälisen rokoteinstituutin perustamisesta tehdyn sopimuksen.

Arvoisa rouva puhemies! Luen aina näistä hallituksen esityksistä lausuntopalautteen, koska sieltä saa aavistuksen verran sitten ideoita siitä, mitä myös lausunnonantajat pohtivat, ja se on äärettömän tärkeää tietoa meille. Lausuntopalautteessa kannatettiin Suomen liittymistä jäseneksi, ja lausuntopalautteessa myös todettiin pandemioiden vaikutusten ulottuvan väestön terveyden lisäksi myös elinkeino toimintaan, logistiikkaan ja liikkumiseen sekä palvelujärjestelmän toimintaan, ja siten Suomen osallistuminen rokotteiden kansainväliseen tutkimus-, kehitys- ja innovaatioyhteistyöhön nähtiin välttämättömäksi. Tämän rokoteinstituutin toimintaperiaatteiden ja strategian katsottiin olevan myös hyvin linjassa Suomen kansallisen tartuntatauti torjunnan periaatteiden ja strategioiden kanssa, ja lisäksi korostettiin rokoteinstituutin pitkän linjan kokemusta rokotetutkimus- ja -kehitystyössä.

Arvoisa rouva puhemies! Julkisen talouden kehyksiin sosiaali- ja terveysvaliokunta lausui, ja oli hyvä, että sinne saatiin perussuomalaistenkin kannattama ja esittämä esitys kotimaisen rokotetuotannon käynnistämisen selvittämisestä Suomessa. Meillä on ollut myös omaa rokotetuotantoa, ja se on 17 vuotta sitten lakkautettu, ja nyt erityisesti tässä koronakriisissä olemme olleet jopa epätoivoisia siinä, miten mennään eteenpäin ja mistä löydetään rokote. Meillä on Suomessa valtavasti hyvää osaamista, on tutkijoita ja maailmanlaajuisesti arvostettuja henkilöitä tekemässä tärkeää tutkimustyötä niin rokotteissa kuin myös erilaisissa sairauksissa ja syöpätutkimuksessa. Kysyisin, ministeri, teiltä: Mitenkä koette tämän Suomen roolin rokotetuottajana ja sen, voisiko Suomessa rokotetuotanto käynnistyä? Teettekö tällaisen selvityksen ja annatte meille eduskunnassa myös vastauksen? Tämä suomalainen rokotetuotanto on kiinnostanut ihan puoluerajat ylittäen, ja se toisi tuki meille, Suomelle, näkyvyyttä myös maailmalla tässä tärkeässä asiassa. Vaikka olemme pieni maa, niin siitä huolimatta oman terveydenhuollon, sairauksien ehkäisyn merkitys on meille suuri, ja olisi hyvä, että olisimme siinäkin etulinjassa. Oma rokotetuotanto olisi kyllä erittäin vahva ja järeäkin toimenpide meille. — Kiitos.

17.34 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Eihän tässä nyt taaskaan paljon ole lisätävää erinomaiseen asian esittelyyn ja täällä käytettyyn hyvään puheenvuoroon. Asian ydinhän on nyt se, että Suomi aikoo liittyä tähän IVI:hin, kansainväliseen rokotuskeskukseen, ja se on hyvä asia. Se on tämä asian ydin.

Itse halusin kuitenkin käyttää puheenvuoron sen takia, että vähän taustoittaisin tätä asiaa, ja se tapahtuisi nyt seuraavalla tavalla:

Eli nyt meillä tietysti tämä koronavirus on ollut muistutus siitä, että tartuntataudit eivät suinkaan ole hävinneet myöskään kehittyneistä maista. Perinteisestihän me olemme ajatelleet, että ne ovat pitkälti alikehittyneiden maiden vitsaus. Kansainvälisesti puhutaan, että on communicable disease, 'tarttuvat taudit' ja sitten on non-communicable disease eli 'eivät tarttuvat taudit', joilla tarkoitetaan pitkälti niitä sairauksia, joita me täällä korkean elintason maissa sitten sairastamme, sydän- ja verisuonisairauksia, syöpää ja niin edelleen. Mut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2020 vp

ta niin kuin covid-19-epidemia on osoittanut, myös kehittyneet maat ovat sitten kovastikin runneltuja tämän viimeisimmän pandemian takia.

Mutta täytyy muistaa, että meillä on kuitenkin maailmassa näitä tuttuja aikaisempia tartuntatauteja mittavassa laajuudessa vielä. Tuossa äkkiä vilkaisin, että esimerkiksi vuonna 2000 maailmassa kuoli vielä 500 000 lasta tuhkarokkoon — no vuonna 2014 se oli saatu viidesosaan eli 100 000 lasta, mutta siis sekin on aivan valtava määrä. Suomessa tuhkarokkorokote tuli käyttöön osana meidän rokotusohjelmaamme 1982. Muistan sen keskustelun yhteiskunnassa siihen aikaan, ne komplikaatiot Suomessakin ennen rokottamista olivat kyllä moninaiset, ja oli hyvin perusteltua, että tämä rokote saatiin sitten käyttöön, ja sehän käytännössä poisti meiltä tämän. Vilkaisin tuossa äsken nopeasti meidän erittäin kattavan rokotusohjelmamme, ja kun nyt itse ei ole enää niin lähellä sitä ruohonjuuritasoa kuin joskus on työnsä puolesta ollut, niin ihan tässä haluaisin todeta, että alle 1 vuoden ikäisenä lapsi saa Suomessa yhdeksän eri kertaa rokotteen. No siinä on rokotteita esimerkiksi nelosrokote ja viitosrokote, joissa rokotetaan useita sairauksia vastaan. Ja tietyt rokotteet tulevat sarjoina niin, että annetaan ensin 2 kuukauden iässä, sitten 3 kuukauden iässä ja 5 kuukauden iässä. Sitten ensimmäisen vuoden jälkeen 6 vuoteen asti on neljä eri kertaa. Sitten on vielä tyttöjen papilloomavirusrokote. Sitten meillä aikuisilla on influenssarokotteet ja tetanus- eli jäykkäkouristusrokote. Meillä on varmasti maailman kattavin rokotusohjelma Suomessa. Se on yksi suomalaisten hyvän kansanterveyden ta.

Eli mukaan vaan tähän, niin kuin esityskin on.

17.37 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Kun näin tämän esityksen, niin oikeastaan eniten hämmästyin siitä, että emmekö me ole olleet mukana tällaisessa kansainvälisessä rokoteinstituutissa. Tutkittuani asiakirjaa huomasin, että yksittäiset tutkijat ovat siellä kyllä olleet mukana, mutta että Suomi ei valtiona. Oikeastaan tässä voisi kyllä ministeriltä vähän kysyä, että miksi näin on ollut. Olemmekö me olleet jotenkin itseriittoisia tässä asiassa tai ajatelleet, että meidän ei tarvitse tämäntyyppisessä kansainvälisessä yhteistyöjärjestössä olla mukana, että olemme, niin kuin tuossa edustaja Lindén totesi, näissä tietyissä rokottamalla torjuttavissa taudeissa ikään kuin jo sillä tasolla, että emme sitten halua tässä olla mukana? Todellakin, niin kuin täällä edustajakollega totesi, Suomenkin on hyvä tätä omaa rokotetuotantoa ottaa uudelleen käyttöön ja varmistaa tällaisissa tilanteissa.

Toinen kysymys vielä ministerille: kun menemme nyt mukaan tähän kansainväliseen rokoteinstituuttiin, niin onko tässä nyt kenties sitten paremmat mahdollisuudet päästä esimerkiksi näistä uusista, toivon mukaan piankin tulevista koronarokotteista osalliseksi? Huomasin tuossa, että sosiaali- ja terveysministeriön virkamies oli tänään päivällä todennut, että olisi noin puolen vuoden päässä tämä rokotteen saatavuus. Tästä olisin halunnut vähän lisää tietää, että miten todellakin on.

Niin kuin tosiaan edustaja Lindén totesi, Suomessa meillä on kattava rokoteohjelma kaiken kaikkiaan. Esimerkiksi nämä kolmosrokotteet: nyt tämän koronan yhteydessä on jopa pohdiskeltu, että voiko sillä, että kansakunta on niin hyvin rokotettu, olla mahdollisesti joku merkitys siihen, että tämä korona ei täällä ole äitynyt välttämättä niin pahaksi. No, nämä ovat näitä, joihin vain tiedemiehet pystyvät antamaan tutkimuksen perusteella sitten vastauksia, että voiko sillä olla jotakin merkitystä.

Mutta tosiaan tuhkarokko, vihurirokko, sikotauti ovat semmoisia tauteja, jotka tulivat silloin 70-luvun taitteessa rokotusohjelmaan. Itse olen vielä sitä sukupolvea, että kaikki nämä on tullut sairastettua ja sitä kautta se rokotesuoja sitten hankittua. Varmasti tässä sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2020 vp

lissa löytyy meitä, jotka olemme vielä sitä sukupolvea, joka ei ole rokottamalla saanut immuniteettia vaan on joutunut nämä sairastamaan.

Mutta näistä muutamista kysymyksistä haluaisin ministeriltä vähän tarkennuksia.

17.40 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus on osoittanut kiitettävää aktiivisuutta näihin kansainvälisiin rokoteinstituutteihin liittymisessä: nyt on tämä esillä oleva ehdotus, ja sitten on ollut myös Gavi esillä, ja on myöskin rahoitusta ohjattu näille sekä sitten Maailman terveysjärjestö WHO:lle.

Tein muutama viikko sitten kirjallisen kysymyksen — ministeri Pekoselle kiitoksia vastauksesta. Se koski rokotteen mahdollisimman nopeaa ja kattavaa saatavuutta tällaiseen pandemiatilanteeseen, sitä, voisiko tähdätä kansainvälisiin sopimusjärjestelyihin, joilla poikettaisiin näistä normaaleista yksinoikeuksista ja teollisista immateriaalioikeuksista, ja saataisiin, kun pandemia koskee samanaikaisesti maailman kaikkia maita, rokotetta sekä käyttöön että valmistukseen, jakeluun mahdollisimman nopeasti. Tämähän vaatisi oikeastaan sellaisen uudenlaisen sopimusverkon, ja sitä voisi tietysti ajaa WHO:n ja erityisesti EU:n avulla erilaisilla foorumeilla. Jäin kaipaamaan sitä kysymystä, tätä ikään kuin pidemmälle menevää askelta — nämä ovat ihan oikeita askeleita, mitä nyt on otettu, mutta tällainen vähän kunnianhimoisempi pyrkimys kansainvälisesti uudenlaisiin järjestelyihin jäi sieltä uupumaan. Onko siellä ministeriössä mietitty, mitkä voisivat olla sellaisia askeleita, joilla tällainen ikään kuin koko maailman ihmisiä ajatellen toivottava tilanne voisi tulla lähemmäksi?

17.42 Katja Hänninen vas: Arvoisa rouva puhemies! Olemme tässä salissa harvinaisen yksimielisiä siitä, että tämä on erittäin hyvä esitys, ja kiitoksia ministerille tästä esittelystä.

Täytyy todeta, että minullakin heräsi vähän samanlaisia ajatuksia tässä kuin edustajakollegalla, että miten me emme ole olleet tässä aikaisemmin mukana. Tämä on ollut vähän käsitteämätöntä; tuntuisi, että Suomi olisi tässä jo ollut mukana aikaisemminkin, koska koen, että meillä juuri on tällaisena korkean osaamistason maana paljon annettavaa tälle kansainväliselle rokotetutkimukselle ja tuotekehittelylle. Olen erittäin iloinen erityisesti siitä — kun tiedämme, että nämä virukset ja pandemiat ovat maailmanlaajuisia — että teemme nimenomaan tämmöistä kansainvälistä yhteistyötä. Samalla meillä varmasti on myös mahdollisuus tehdä suomalaisten yliopistojen ja biotech-yritysten kanssa yhteistyötä, mikä tarkoittaa sitä, että on tässä myös tämmöisiä vienninkin edellytyksiä olemassa, niin kuin edustaja Juvonen kyseli, onko mahdollista tämmöistä kotimaista rokotevalmistusta aloittaa. Mutta tämän tuotekehittely- ja tutkimustyön varmasti pitää olla kansainvälistä.

Se, mikä on tärkeätä, on, että näillä säännöksillä turvataan kaikkien maiden rokotesaatavuus, että ei käy niin, että joku iso nimeltä mainitsematon jättivaltio, vaikka Yhdysvallat, ostaa sitten itselleen tällaisen yksinoikeuden rokotteisiin, kun niitä kuitenkin kipeästi tarvitaan kaikkialla maailmassa. Se on meidän suomalaistenkin etu, että kaikissa kehitysmaissakin on ne samat mahdollisuudet rokottaa kansalaisia ja että siellä myös pystytään kaikilta näiltä tarttuvilta taudeilta suojautumaan. Katson, että on erittäin tärkeää, että teemme näissä asioissa yhteistyötä muiden valtioiden kanssa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Pekonen, 2 minuuttia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 92/2020 vp

17.43 **Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos edustajille hyvistä puheenvuoroista ja kommentteista. Minä itse ajattelen, että turvallisen rokotteen saaminen keinoksi tähän koronaviruksen vastaiseen taisteluun on meidän kaikkien yhteinen tavoite, mutta samalla on minun mielestäni huomionarvoista muistaa se, että kun tässä puhutaan rokotteesta ja halutaan saada rokote mahdollisimman nopeasti, ja mahdollisimman nopeasti kaikille kansalaisille, niin on tosi tärkeää huomioida, että se rokote on turvallinen ja tarkoituksenmukainen. Näillä rokotteilla kuitenkin altistetaan valtava määrä lähtökohtaisesti terveitä ihmisiä, jolloin myöskin haittavaikutusten riskien pitäisi olla mahdollisimman pieni myöskin suhteessa sairauden vakavuuteen, jota rokotteilla pyritään estämään, ja siksi tämä tutkimus ja kehitystyö on äärimmäisen tärkeää.

Edustaja Juvonen kysyi tästä omasta kotimaisesta tuotannosta. Kotimaisen rokotetuotannon käynnistäminen kuuluu tuonne työ- ja elinkeinoministeriön vastuulle, mutta omalta osaltani voin todeta, että Fimea, joka taas kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen, voi tarvittaessa ohjeistaa toimijoita uuden rokotetuotannon pystyttämiseksi ja myöskin priorisoida näitä covid-19-aiheisia toimilupaj- ja muutoshakemuksia ja myöskin ihan nopeassa aikataulussa arvioida sitten näitä uusia toimilupahakemuksia, mikäli näin sitten on.

Edustaja Essayahille totean, että emme todella ole olleet mukana tässä rokote-instituutissa, ja vähän sitä itsekkin ihmettelin ja olin tietenkin iloinen siitä, että pääsemme siihen nyt liittymään. Vaikka olemme olleet siellä pieninä osapuolina yksittäisten toimijoiden osalta, niin kuitenkin se, kun sitten olemme mukana itse jäsenenä, mahdollistaa paremman mukana olemisen myöskin näissä tutkimuksissa ja sitä kautta myöskin siinä kansainvälisessä keskustelussa, mikä on äärimmäisen tärkeää, kun me olemme pieni maa ja toimimme tässä pienenä maana, niin todella pystymme siellä sitten vaikuttamaan.

Puhemies! Nopeasti vielä totean edustaja Koskiselle, että käymme tiivistä keskustelua eri kansainvälisillä areenoilla sekä ministeri Kiurun toimesta että myös minun toimestani näistä yhteistyötoimista.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.